बिस्मिल्लहिर्रहमानिर्रहीम

ईश–दूतत्व (रिसालत्) या पैगम्बरी आकाशे धर्महरू जस्तै यहूदी धर्म वा ईसाई धर्मको लागि अपरचित चीज होइन । इस्लाम धर्ममा त यसको विशेष स्थान र महत्व छ । इस्लाम धर्म अनुसार अल्लाहले (ईश्वरले) मानिसहरुलाई एउटा श्रेष्ठ उद्देश्यको लागि संसारमा जन्माएको छ । अर्थात यो कि मानिस उसको उपासना गरोस तथा अल्लाहले भनेको बाटोमा हिँडोस र उसैको शिक्षा तथा मार्गदर्शन्को आधारले सफा–स्वच्छ जीवन ब्यतीत गरोस । यो कुरा कि अल्लाहले मानिसहरु बाट के गराउन चाहन्छ ? यो कुरा स्पष्ट र ब्यावहारिक ढँगले सामुन्ने न आए सम्म त्यो कसरी आफूलाई जन्माइनुको उद्देश्यलाई पुरा गर्न सक्दछ ? यहीं ईश्–दूतत्वको (पैगम्बरीको) जरूरत आभास (मह्सुस) हुन्छ । सत्य त यो छ कि अल्लाहले (ईश्वरले) आफ्नो सन्देश मानवहरु सम्म पुऱ्याउन्को लागि प्रत्येक जाति, समुदाय तथा समाजमा त्यसै मध्ये बाट रोजेर आफ्ना ईश–दूत (पैगम्बर) पठाएको छ ।

एउटा मानिस सोध्न सक्दछ कि ईश–दूतहरूको (पैगम्बरहरुको) चयन (छनौट) कसरी हुने गर्दथ्यो र मान्य पदको अधिकारी को को भएका छन् ?

ईश–दूतत्व अल्लाहको देन हो उ जसलाई चाहन्छ उसैलाई दिन्छ । जसरी पनि होस इतिहासका धेरै ईश–दूतहरुको बारेमा जानकारी प्राप्त गरिसके पछि तीन कुराहरु सामुन्ने आएका छन् । जुन कुनै पनि ईश्दूतको लागि अनिवार्य छ ।

१. एउटा यो कि उ आफ्नो जाति समाजमा नैतिक र बौद्धिक दृष्टिले सब भन्दा असल (राम्रो) हुन्छ । यस्तो हुनु अनिवार्य पनि हो किन भने ईश्दूतको जीवन उसका अनुयायीहरुको लागि नमूना (ढाँचा) हुन्छ । उसको ब्यक्तित्व नै मानवलाई सन्देश स्वीकार गर्ने अभिलाषा उत्पत्ति गर्छ । यदि उ अपूर्ण चरित्र को भयो त मानवहरु उसबाट टाढा भईहाल्छन् । यस कारण ईश–दूत (पैगम्बर) कोमल् , जनप्रिय , निर्दोष र उदार हुन्छ । अर्थात उसबाट पापको काम हुँदैन । यदि उसबाट कुनै त्रुटि(गल्ती) हुने सम्भावना भए पनि अल्लाह (ईश्वर) ले तुरन्त उसको संशोधन वाणी गरिदिन्छ ।

२. दोस्रो कुरा यो कि उनलाई चमत्कार(मोज्जा) दिइन्छ । यो स्पष्ट गर्नका लागि कि उनले कुनै पनि ढोंग अथवा नाटक गरिरहेका छैनन् । चमत्कारहरु अल्लाहको तर्फबाट (ईश्वरको कृपाले) हुन्छन् र त्यो क्षेत्रमा हुन्छन् जसमा उनीहरुका जाति र समाजवासीहरु आफूलाई शक्तिशाली वा बढेको ठानेर अभिमान गरेका हुन्छन् । संसारमा तीन ठूला धर्महरुका तीनवटा ईश्दूतहरुको चमत्कारलाई हामी उदाहरणमा लिन् सक्दछौं । यी धर्म हुन् यहूदी , ईसाई , र इस्लाम । ईशदूत (पैगम्बर) हजरत मूसाको जमानामा (समयमा) जादूको (मन्त्रको) धेरै जोर थियो भने उनको सबभन्दा ठूलो चमत्कार यो थियो कि मिश्रका जादूगरहरुको जोरलाई (शक्तिलाई) उनले उन्मूलन् गरे । हजरत ईसाको पालामा (समयमा) चिकित्सक्हरुको धेरै जोर (शक्ति) थियो । यस् कारण उनको चमत्कार मृतक्लाई जिउँदो बनाउनु र असाध्य रोगहरुलाई नष्ट गर्नु कुरा थियो । हजरत मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमको जमानाका अरब् समुदायहरु आफ्नो सशक्त र सुन्दर काव्यको लागि प्रसिद्ध थिए । यसकारण हजरत मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमको महान र ठूलो चमत्कार कुरआनलाई बनाइयो ।

अनि कुरआन जस्तो साहित्य, अरबका कवि,साहित्यकार,तथा वक्ताहरुले रच्न सकेनन्, जबकि कुरआनले स्वयं आफू जस्तो रचना बनाई ल्याउन्को निम्ति पटक–पटक चुनौती दियो । फेरि यो कि हजरत मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमका चमत्कारहरुलाई सार्ववेशिक् र सार्वकालिक बनाउनु थियो । कुरआन यो कसौटीमा पनि पूर्ण सक्षम छ । यो कुरा स्वयं आफू ईश ग्रन्थ हुनुको प्रमाण पनि हो ।

३. तेस्रो यो कि सबै ईशदूतहरुले यो स्पष्ट रूपले भनेका छन् कि वहाँले जे पनि प्रस्तुत गरिरहेका छन् त्यो उहाँको आफनो होइन बरु सबै अल्लाहको कृपाले (ईश्वरको तर्फ बाट) र मानव हितमा आएको छ । यस्तो उनले यसकारण गरे ताकि मानवसमाज यस विषयमा सन्तुष्ट रहुन् कि उसले अल्लाहको सन्देशनै पुऱ्याएको छ । जो प्रत्येक को स्वामी हो । प्रत्येक युगमा मानवहरुको स्वामी हो । साँचो कुरा त यो नै छ कि प्रत्येक ईशदूतको सन्देश एउटै थियो । पूर्व आएको सन्देश र पछि आएको सन्देशमा कुनै भिन्नता छैन ।

ईश्दूतहरु माथि यो अनिवार्य हुन्छ कि उनले अल्लाहको मार्गदर्शन र उसका शिक्षाहरुलाई मानिसहरु सम्म पुऱ्याउन् । हामीलाई थाहा छैन कि हामी किन पैदा गरिएका हुन् ? देहान्त भए पछि के होला ? के मरिसके पछि कुनै जीवन पनि छ ? के हामीले आफनो कर्महरुको जवाबदेही पनि गर्नु छ ? अर्को शब्दहरुमा के हाम्रा कार्यहरुको पुरस्कार वा दण्ड पनि छ ? यिनी र यिनीहरु जस्तै धेरै प्रश्नहरुको उत्तर, जो अल्लाह, देवदूत,स्वर्ग, र नर्क आदिको विषय र सम्बन्धमा हुन् सक्दछ । सन्देशवाहकहरुले बताउनु भएन हामी थाहा पाउन् सक्ने थिएनौं । यी उत्तरहरुलाई प्रमाणित पनि हुनु पर्ने र यस्ताहरुको माध्यम द्वारा मिल्नु पर्ने , जसमाथि हाम्रो विश्वास छ र जसको हामी सम्मान गर्दछौं । यही कारण छ कि ईश्दूतहरु (पैगम्बरहरु) आफनो जाति, र समाजबाट चुनिएका हुन्छन् आफ्नो चरित्र वा आचरणको दृष्टिले पनि र आफ्नो विवेक तथा क्षमताहरुको दृष्टिले पनि । ईश्दूतहरुलाई चमत्कारिक रुपबाट अल्लाहको समर्थन् मिलेको हुन्छ र उनीहरु अल्लाहको सन्देशलाई अविराम पुऱ्याउने गर्दछन् ।

ईशदूतहरुको सन्देशको सार(निचोर) यस प्रकार प्रस्तुत् गर्न सकिन्छ ।

(क) अल्लाहको बारेमा स्पष्ट धारणा कि अल्लाह एकलै छ उही सबको प्रतिपालक हो । अल्लाह बाहेक कोही पूजनीय छैन ।

(ख) अतीत लोक (नदेखेको संसार) फरिश्ताहरु (देवदूत) जिन्नात,स्वर्ग, नर्क , प्रलयको दिन, आदिको स्पष्ट कल्पना ।

(ग) अल्लाहले हामीलाई किन जन्मायो ? ऊ हामीहरुबाट के गराउन् चाहन्छ ? उसको आज्ञापालन् गरेमा वा नगरेमा के पुरस्कार वा दण्ड हुनेछ ? यिनीहरुको स्पष्ट उत्तर ।

(घ) उसको इच्छा अनुसार समाजलाई कसरी चलाऔं ? अर्थात यो कि स्पष्ट नियम र विधान कि जसलाई यदि सत्यपूर्वक र ईमान्दारीले लागू गरौं भने उसका परिणामहरुमा सुन्दर र आदर्श समाजको जन्म भइहाल्नेछ ।

माथिको वार्ताबाट यो कुरा एकदमै प्रष्ट छ कि ईश्दूतहरुको सट्टामा उनीहरुको पद्मा अरु कुनै हुन् सक्दैन । आज पनि जबकि विज्ञानले धेरै नै प्रगति गरिसकेको छ प्राकृतिक् जगतको बारेमा प्रमाणित सूचनाहरुको माध्यम यदि कुनै हुन् सक्दछ भने त्यो3अल्लाहको सन्देश (ईश्वाणी) नै हुन् सक्छ । न त विज्ञानबाट र न त रहस्यमय अनुभवहरु बट यसमध्ये कुनै कुरा बाट पनि सोझो बाटो पाउन् सकिदैन । पहिलो कुरा त अति नै भौतिक्वादी र अति सीमामय छ तथा दोस्रो कुरा धेरै नै ब्यक्ति सापेक्ष तथा अति नै दोधारमा (बिर्साउने) पार्ने खालको ।

यहाँ एउटा ब्यक्ति सोध्न सक्दछ :– कि अल्लाहले (ईश्वरले) मानिसहरुको माझमा कति ईश्दूतहरु पठाए ? वास्तवमा हामी केही भनन् सक्दैनौं । केही मुस्लिम विद्वानहरुको विचार छ कि २,४०,००० , ईशदूतहरु आएका छन् होला । हामी विश्वास संग त्यती नै बताउन सक्दछौं जतिका उल्लेख कुरआन मजीदमा भएको छ । अर्थात यो कि अल्लाहले प्रत्येक जाति समाजमा एक वा यस भन्दा धेरै पैगम्बर (ईश्दूतहरु) पठाएका छन् । यसतो यस कारण कि यो अल्लाहको नियम् हो कि त्यो उनबाट कहिल्यै जवाफ सोध्ने छैन जुन माथि यो स्पष्ट न होस कि के गर्नु छ र के गर्नु छैन ? कुरआनले २५ ईशदूतहरुको उल्लेख गरेको छ र यो पनि स्पष्ट गरेको छ कि ईशदूतहरु त अरु पनि धेरै छन् जुन्को उल्लेख भएको छैन । यी २५ ईशदूतहरुमा हजरत नूह , इब्राहीम , मूसा , ईसा , अलैहिमुस्सलाम र हजरत मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम् प्रमुख हुन् । यी पाँच पैगम्बरहरुलाई (ईश्दूतहरुलाई) ऊलुल् अज्म (सर्वोत्तम र दृढ प्रतिज्ञा) को नामले स्मरण गरिन्छ । इस्लामी अकीदामा(धारणामा) ईशदूतत्वको एउटा पहलू(विषय,आधार) यो पनि हो कि मुसल्मान बिना कुनै अपवादको अन्य ईश्दूतहरु प्रति ईमान ल्याउँछन् । (अर्थात विश्वास राख्दछन्) र उनीहरुको मान–सम्मान गर्दछन् । यस कारण कि यी अन्य ईश्दूतहरु ऋल्लाहको तर्फ बाट पठाइएका हुन् र ती सबै को उद्देश्य एउटै थियो । यसले गर्दा उनी सबैहरु प्रति ईमान ल्याउनु (विश्वास राख्नु) र उनीहरुलाई मान्नु अनिवार्य पनि हो र तर्क संगत पनि । कसैलाई मान्नु र कसैलाई न मान्नु यो अल्लाहका पैगम्बरहरुको बारेमा गलत् बिचार राख्नुको परिणाम हो । संसारमा मात्र मुसलमान नै यस्ता छन् जुन् सबै ईश्दूतहरुलाई मान्दछन् र उनी सबैहरु प्रति विश्वास राख्नु अनिवार्य सम्झन्छन् । जब कि यहूदीहरु हजरत ईसालाई र हजरत मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम्लाई मान्दैनन् । ईसाई हजरत मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम्लाई इनकार गर्दछन् र वास्तविक्ता त यो हो कि उनीहरु ह्जरत मूसा अलैहिस्सलामलाई पनि मान्दैनन् यस कारण कि उनीहरु ह्जरत मूसाको धर्मको प्रति बिमुखता देखाउँछन् । मुसल्मान अल्लाहका अन्य पैगम्बरहरु प्रति विश्वास राख्दछन् जो ले आ–आफ्नो समयमा मानवहरुलाई सोझो र साँचो मार्ग दर्शन् गर्नु भए । **कुरआनमा वाणी भएको :–**((भन् कि हामी ईमान ल्याएँ (विश्वास राखें) अल्लाह प्रति र उस मार्गदर्शन् प्रति जुन् हामीतिर अवतरित भएको (ओर्लेको) छ । र जुन इब्राहीम ,इस्माईल, इस्हाक, याकूब तथा याकूबका सन्तानतिर अवतरित भए को थियो र जुन् मूसा , ईसा , र अरु अन्य सन्देशवाहकहरुलाई उनीहरुको पालनकर्ता (अल्लाह,ईश्वर) तिरबाट दिइएको थियो । हामी उनीहरुको बीच कुनै भेदभाव गर्दैनौं र हामी अल्लाहको आज्ञाकारी छौं । (२–१३६)

कुरआनले निम्न आयत्हरुमा (कुरआनका श्लोकहरुमा) मुसलमानहरुलाई मार्गदर्शन गराउँदछ कि यो साँचो र अटुट विश्वास हो । यदि अर्का कौमहरु(जाति,समाजहरु) यसै ढगंबाट ईमान्‌ ल्याउँदछन्
(विश्वास राख्दछन्) भने उनीहरु सँचो मार्गमा हिँड्न थाल्दछन् । यदि उनीहरुले यस्तो गर्दैनन् भने त उनीहरुले यो भोगनु पर्ला । हेर्नुस् कुरआन भन्दछ । ((फेरि यदि उनीहरु इसरी ईमान ल्याउन् जसरी तिमी ल्याएका छौ त उनीहरु अल्लाहको बाटोमा (धर्ममा) छन् र यदि यसबाट विमुख् भए (मुख् फेरे) भने स्पष्ट (खुल्ला) कुरो छ कि उनीहरु पथभ्रष्ट भएका छन् । यसकारण सन्तुष्टि राख कि उनीहरुको मुकाबलामा (प्रतिस्प्रर्धामा–प्रतियोगितामा) अल्लाह (ईश्वर) तिम्रो मद्दत र मार्गदर्शन्को लागि पर्याप्त छ । त्यो सबै कुरा सुन्छ र उसलाई सबै कुराको बारेमा थाहा छ । हे सन्देशवाहक मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम् मानिसहरु सित भनि देऊ कि तिमीहरु अल्लाहको धर्ममा (इस्लाममा) लाग । अल्लाहको धर्म भन्दा बेश अरु क्सको धर्म होला ? (२–१३७ , १३८)

पैगम्बर(ईश्दूत) पठाइनुको उद्देश्य के हुन्छ ,त्यो मानिसहरु बीच आएर के गर्दछ ? कुरआनले यस प्रति धेरै नै प्रकाश पार्दछ । अहिले जबकि पैगम्बरहरुको (ईशदूतहरुको) सिल्सिला (कम) बन्द भईसकेको छ र यस श्रृंखलाको अन्तिम कडी हजरत मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम्ले पनि यस जगत्मा आगमन् (तश्रीफ) गरिसक्नु भएको छ । अन्तिम ग्रन्थ कुरआन पनि प्रकट(अवतरित)भइसकेको छ । कुरआनको त्यो आदेशहरुमा अवश्य नै दृष्टि राख्नु पर्दछ जुन उसले अन्य ईश्दूतहरु प्रति (पैगम्बरहरुप्रति) ईमान ल्याउन्को बारेमा (विश्वासको बारेमा) भनेको छ । अर्थात कुरआन मजीदमा भनिएको छ । ((हे हजरत मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम वास्तवमा तिमी ईश्दूतहरु मध्ये बाटै हौ ।)) (सूरा यासीन –३) ((हे हजरत मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम भनि देऊ कि म कुनै पृथक (अलग् –निराला) सन्देशवाहक (पैगम्बर) छुइन ।)) (सूरा अह्काफ ९) ((हजरत मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम अल्लाहका रसूल (सन्देश्वाहक–ईश्दूत) हुन् यिनी भन्दा अघि अरु धेरै सन्देशवाहकहरु आइसकेका छन् ।)) (आले इम्रान १४४) ((वास्तवमा ईमान ल्याउनेहरु (विश्वास राख्नेहरु) प्रति अल्लाहको धेरै उपकार छ कि उसले उनीहरुको माँझमा स्वयं उनीहरु म्ध्येबाट एउटा यस्तो रसूल (ईश्दूत) मनोनयन् (छनौट) गऱ्यो जो उनीहरुलाई कुरआनका आयत्हरु (श्लोकहरु) सुनाउदछ र उनलाई शुद्ध पार्दछ (अर्थात शिर्क तथा बहुदेववादबाट) एवं उनीहरुलाई किताब (कुरआन) तथा राम्रो तरीका (हदीस) को शिक्षा दिन्छ नत्र यस भन्दा अघि त यिनीहरु अन्य गुम्राही (पथभ्रष्टतामा) परिएका थिए ।)) (आले इम्रान १६४) ((अल्लाहको कसम् मैले (हे हजरत मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) तिमी भन्दा पहिले अलग् अलग् (बेगला बेगलै) समूहहरुतिर दिब्योपदेश (निर्देशन) पठाएँ तर यसपछि शैतानले उनीहरुका नराम्रा तथा गलत् कार्यहरुलाई उनीहरुका लागि उत्तम(सुन्दर) बनाई दियो । अतः आज त्यही शैतान उनीहरुको सर्वेसर्वा (अभिभावक) बनेको छ र उनीहरु दुःखपूर्ण दण्डको हक्दार (भागीदार) बनि सकेका छन् र मैले तिमीहरु मथि यो किताबलाई (कुरआनलाई) मात्र यसकारण अवतारित गरें ताकि तिमी त्यस सत्यतालाई उनीहरुको सामु स्पष्ट गरिदेऊ जसमा उनीहरुको माझमा भेदभाव भएको छ र यसका लागि पनि कि यो किताब (कुरआन) मार्गदर्शन्
र कृपा होओस ती मानिसहरुको लागि जुन यसको आग्रह (निमन्त्रण) स्वीकार गरुन ।)) (अन्नहल् ६२–६४)

((हे मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम् भनि देऊ कि हे मानिसहरु म तिमी सबैका लागि त्यस अल्लाहको रसूल (सन्देशवाहक) हूँ जो आकाशहरु र जमीनको बादशाहीको स्वामी (मालिक) हो, जसबाहेक कुनै अर्को पूजनीय छैन, जो मृत्यु र जिउँदो गर्नेवाला हो , त्यसैले ईमान ल्याऊ (विश्वास राख) अल्लाहप्रति (ईश्वरप्रति) र उनको रसूल (सन्देशवाहक) नबी–ए–उम्मी प्रति , जो अल्लाह र उसका वाणीहरु प्रति ईमान राख्दछ ,र उसैको आज्ञापालन् गर हुन सक्दछ कि तिमी सोझोबाटोमा लाग्न सकौ ।)) (आराफ १५८) ((मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम् तिम्रा पुरुषहरु मध्ये कसैको बुबा (पिता) होइनन् , तर उहाँ अल्लाहको रसूल (दूत) र ईशदूतहरुको निरन्तरता (सिल्सिला) समाप्त गर्नेवाला हुन् ।)) (सूरा अह्जाब ४०)

यही मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम् हुन जुन अरबको शहर मक्कामा छटौं सताबदीमा जन्मिए । चालिस वर्षको उमेरसम्म मक्काका बासीहरु हजुरलाई आदर्श चरित्र एवं आचरणमा सत्यवादी तथा अमानत्दार ब्यक्ति मान्दथे । पैगम्बर (इशदूत) बनाइने भन्ने कुराको ज्ञान त स्वयंम् हजुरलाई (मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम्लाई) पनि थाहा थिएन । पैगम्बरी (ईशदूत्व) पद मिलेपछि वहाँ त्यसका दायित्वहरुलाई निभाउन् लागे । कुरआन अवतरित हुन शुरु भ्यो । जसले महाप्रलय सम्मका मानवहरुलाई यो मार्गदर्शन गर्न सकोस , यसकारण कि उहाँ अल्लाहको अन्तिम पैगम्बर (ईशदूत) हुनुहुन्थ्यो ।

** समाप्त **

सङ्कलन्कर्ता
अन्तर्राष्ट्रिय मुस्लिम युवा सघं रियाद

नेपाली अनुवदक
अबू फैसल्/ आबिद बिन सनाउल्लाह मदनी
इस्लामिक सेन्टर उनेजा सऊदी अरब

प्रकाशक
इस्लामिक सेन्टर उनैजा अल्कषीम पोस्ट बाक्स न०–८०८ फोन न०–०६–३६४४५०६–३६५४००४ सऊदी अरब

N0: 5

इस्लाम धर्ममा ईश–दूतत्व

الانبياء فى الاسلام - باللغةالنيبالية

प्रकाशक
उनैजा इस्लामिक सेन्टर अल्कसीम पोस्ट बाक्स न०–८०८–फोन न०–०६–३६४४५०६–३६५४००४
सऊदी अरब

UNAIZAH ISLAMIC CENTER
ALQASEEM P.O.BOX.NO.808 TEL.-
06-3644506-3654004 K.S.A.